

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntaxis Joa[n]nis Despauterij Niniuit[a]e Berga[rum] diui
Guinnoci ludimagistri**

**Spauter, Johannes de
Argentorati, Anno, M. D. XV.**

Zeugma Vnius est uerbi ad diuersa reductio Zeugma Aut adiectiui, nihil hic nisi carmina defunt. Iratus rex est reginaq[ue], non sine causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70853)

Ioannis Despauterij Niniuite.

tis latine dicitur, ut aliquid panis) non dicitur, proprie prolepsis, licet Priscianus lib. xvij. ut prolepsin ponat. Aquilarum altera uolauit ab oriente, altera ab occidente, quia, proprie dicitur prolepsis, in qua aliquid dicitur de toto confuse quod definitur in partibus. Prolepsis enim est attributio proprietatis toto in partes diuiso, quae totius proprietate uario modo continentur. In prolepsis requiruntur quinque, totum, partes, determinationes, proprietas & ordo. Hoc Sulpitius, Niger & ceteri.

Zeugma

Vnius est uerbi ad diuersa reductio Zeugma
Aut adiectiuum, nihil hic nisi carmina desunt.

Iratus rex est reginaque, non sine causa.

Propter uerbum uel adiectiuum congrue cum aliquo substantiuo constructum, in altero substantiuo uerbum uel adiectiuum satis intelligitur, per figuram quod Zeugma dicitur, ut quis fecit, ego. quem credis meliorem esse patre tuo, matrem meam. Sum ita magnus ut soror mea. Tauri mei & altilia mea occisa sunt. Carus est panis & uinum, Non sunt loquelae neque sermones, quorum non audiatur uoces eorum. Tu quod ego & populus mecum desiderat audi, ait Hora. Zeugma est (licet Nebrissensis nullam dicat esse figuram) quia sub ego intelligitur desidero, propter uerbum quod sequebatur desiderat. Idem ait hic esse conceptionem, hic Ilium arma. Hic currus fuit, & Perottus hic. Sunt nobis mitia poma, Castaneae molles & pressi copia lactis, & uterque quidem ex Donato in quibus, proculdubio est Zeugma, sed grammatici conceptionem cum Zeugmate interim confundunt, quia in utroque unus actus uel proprietatis significat inesse duobus, sed diuerso modo, nam in syllepsis proprietatis significat aequale inesse duobus, ut ego & tu currimus, in Zeugmate prius uni & posterius per subauditionem alteri, ut sum bonus ut soror mea. Zeugma igitur est unius proprietatis ad diuersa reductio, ad unum quidem expresse, ad alterum intellecte. Proprietas est uerbum uel adiectiuum, & quandoque utriusque substantiuo uel supposito conformatur Iuuenae. Nil rhombus nil dama sapit, uocaturque ab literatoribus Zeugma loquutionis, quandoque est dissimile & constructionis Zeugma uocatur, ueluti ego sum ita bonus ut filii meae. dissimile est hic personae, numero & genere. Zeugma dicitur latine iugatio, iunctura uel ad iunctio. Suntque eius tres species. Protozeugma, meozeugma & hypozeugma, uel (ut Seruius, Sulpitiusque aiunt, Zeugma a superiori, a medio, ab inferiori. Protozeugma est quando utriusque substantiuorum proponitur adiectiuum uel uerbum, diciturque a protos, id est primus & cetera. Exem

ⁿ
Zeugma

pla in Euangelio, Stabat Ioanes, & ex discipulis eius duo. Turbatus est rex Herodes, & omnis Hierosolyma cū illo. Beatus ueter q te portauit, & ubera que suxisti. Psalmographus, Repletum est gaudio os nostrū, & lingua nostra exultatione. Assumpto Petro & duobus filijs Zebedei. Erūt signa in sole & luna, & in terris pressura gentium. Vir, silet omnis ager, pecudes, piceq; uolucres. hæc species etiā hyperzeugma dicitur, ab hyper. i. sup. Mezozeugma a mesos. i. medius est zeugma in quo pprietas ponit in medio duorū substantiuorum, qui confidūt in dño sicut mons syon. Ipse fecit nos, & non ipsi nos. Si radix sancta & ramī. Mūdus trāsīt & cōcupiscētia eius. Hypozeugma uel hysterozeugma est ubi proprietas utrūq; substantiuū sequit Virgi. Nihil hic nisi carmina desunt. Terē. Vt nā aut hic surdus, aut hęc muta facta sit. Idem. id uiso, tu an ille insaniat. Oui. Quid nisi secrete lēserūt phillida siluę. Alexā. Non i sed relique p̄ceunt. Psalmographus, Ego sicut fœnū arui. Hypo. i. sub, unde Hypodidascalos. i. subdoctor submonitor. Hysterō. i. ultimū. In zeugmate pprietas cōueniet cum propinquiore quod pbat Seruius illo Virgiliano, hic illius arma. Hic currus fuit. Quidā nequicq; conatus est latius dictū Seruij tendere, adeo ut dixerit hęc esse latinā, nec aliter dici posse. Petrus est mihi uisa bestia, sed illi satis respōdi, neq; dignum censeo cui abs quouis mediocriter erudito respondeatur. Virgilius. Nec deus hūc mensa dea, nec dignata cubili est. Q; si zeugma fiat per adiectiuum similitudinis, aut cōparādī, tunc em conforme erit principalis ori. i. p̄cedenti. ut Ego rectius q; tu scribo, non autē scribis. Ego sicut fœnū arui, hoc tu ita prudēter, ut Ego fecisses, nō fecissem. Zeugmatis diuersę sunt intercedentes particule, quod exēplis aperīā. Hebræi sunt & ego. Tu facias an ego, parū refert, maritus ē malus aut uxor an querit aut dubitat, uel & aut distīgūt, neq; tu ibis neq; ego, nescis at hoc quisq; nisi tu, ibit mater, sed non ego sum ita bonus ut soror, sic per sicut tam &c. Fit Zeugma per diuersa tēpora, ut uiximus heri miserius q; nunc. Paulus. Vidimus nūc per speculū in enygmate, tūc autē facie ad faciē, diligo te ut fratrē si fratrē habeā, diligo te tan q; fratrē etiā si non habeā &c. ad zeugma spectat regula Vallę a Badio in Augustinū plane declarata. Et est hęc. Quoties post unū adiectiuū suppositū aut obliquū bis posueris nec, neq; & tum, aut uel partim, cōsimilēue dictionē cū duobus substantiuīs uerbis aut regentibus necesse ambo substantiua uerba aut regentia illi uni adiectiuo supposito, aut obliquo in debitis accidētibus conformari, etiā si aliud exprimat, secus incōgrua atq; inepta fuerit locutio. Exemplū de adiectiuo, ut incongrue dixeris, nulla est dicēda uirgo corrupto uel

Ioannis Despauterij Niniuite

corpore uel mēte, habes p̄stans & ingeniū & formā, neq; excusatio-
nis quippiā p̄t asserre zeugma, sed latine dices, corrupto uel aīo uel
corpore, uel sic, uel corrupto corpore uel mēte. Aut uel corpore uel
mēte corrupta. Habes p̄stans ingeniū uel formā. Cicero uidei semel
aliter loquutus, sed Valla uitū in librariorum reiecit. Exemplū de sup-
posito. Tu neq; legis, neq; me legere p̄mittis. hic incōgrue diceretur
Tu neq; legis neq; abs te legere p̄mittor. De obliquo. tibi neq; affui
neq; pfui, male uo sic. Tibi neq; affui neq; iuui. Si adiectiuū suppositū
aut obliquus sequeret cōiunctionē, esset cōgruitas, ut neq; tibi
offui neq; iuui, neq; legis, neq; a te legere p̄mittor. Cōgruitas etiā ef-
set & Zeugma si nō geminarentur particule, ut nulla est uirgo corru-
pto corpore uel mēte. Aliqñ incōgruitas parū p̄cipiū, sed nō minus
est inepta ueluti. Tu hęc oīa partim ex literis meis discēs. p̄tim te nū-
tius docebit, dicēdū fuerat partim ex nūcio. & tātū de pulcherrima
Valle regula.

An dictæ figuræ sint uitiosæ. Tēpus est, ut dicamus, an
dictæ figuræ sint uitiosæ, qm̄ nō triuiales mō, sed doctos quoq; hac in
re discordes inuenio, ut ut est, scimus dictas figuras esse elegātes tā in
psa q̄; carmine, quas q̄ minus seruauerint, ipsi sunt nimirū uitiosissi-
mi, quocirca Sinthenius, Badius, & horū sectatores nihil dicūt in p̄-
dictis figuris esse uitij, neq; audiūt triuialibus ineptissime dicētibz,
oratio est figurate congrua non simpli. Ceterū his recte quidē mea
sentētia, p̄cipiētibus cōtrarij uidentur Sulpitius, Nebrissensis, atq; alij
qdā, nā uterq; ponit in his figuris uitia & rōnes excusantes. Ait autē
sic Nebrissensis, figura cōstruētiois est aliqua rōne nouatus dicendi
modus, q̄ circa grāmaticas cōstruētiones uersat. Nouatus inqt. i. a na-
turali & cōsueto mō mutatus, ac p̄inde uitiosus nisi aliq̄ rōne excus-
setur. Patet ex. Seruio. v. ænei. dicēte, figura est q̄ sit cōtextu sermo
nū rōne uitiosa, & figura est mediū qdā inē solœcismū & schema,
ut ait eo loco Seruius, hęc Nebrissensis, q̄ appositiois improprietas
tem dicit esse, q̄ duo substantiua in eodē casu sine cōiunctione ponunt
Excusat q̄ alterū declarat ab altero, q̄si substantiuū ab adiectiuo. Ex
q̄ patet appositionē eē figurā etiā si nullū sit uitij, q̄a eēt uitij, nisi rō
excusans ip̄m sustulisset, sic ego Petrus curro, uitij eēt dictionē Pe-
trus supponi uerbo primę p̄sonę, nisi p̄ digniorē p̄sonā excusaretur
sic in cōceptiōe nisi p̄ digniorē p̄sonā, aut genus excusaret, aut p̄ re-
gulā indifferētij uel oratoriā &c. Et in plepsi atq; zeugmate nisi per
subauditionē excusaret, ut plura habere (ut dicūt) bñficia uitiosum,
sed excusatio interim licet caluula, uidei uitij. obtegere, uerū nugas

mitto. Quinti. li. ix. ait. Figura est cōformatio quēdā orōnis remota a cōi, & offerēte se primū rōne. Idē. Figura est arte aliq̄ notata forma dicēdi, ut molē magalia. Dic molē q̄ fuit quōdā magalia, figura nō erit, q̄a nihil arte nouatū nihil a primū se offerente rōne remotū, nec sequit̄ tñ uitij fuisse quicq̄ i figura, sic castaneas nuces &c. adde entes uel existētes, figura nō erit, nō placet igit̄ oīno declaratio Nebrissensis, & ita nego definitionē illā. Figura est uitij rōne uel rōnibus excusatū esse generalē definitionē figure, alioquin ab doctissimis male diuideret̄ ipsa in uitij, ornatū & uirtutes, uerbū nō amplius addo.

Antiptosis figura uitāda in prosa præcipue.

Antiptosis erit pro casu ponito casum

Antiptosis est casus p casu positio sub aliq̄ pprietate, cū rōne figura, sine rōne solœcismus. Lilius apud Priscia. Quādo duo consules eius anni alter morbo, alter ferro perisset, suffectū consulē negabant comitia habere posse, p q̄ duorū cōsulū &c. teste Cæsariēsi, & appellate p appellatus in euocatiōe patet apud Pli. Terē. Quot illic hoīm litigant. i. hoīes, sed regimine ptitionis excusat. Plau. in Cassina. Habet gladiū, sed duos qbus altero te occisurū ait, altero uillicū. i. q̄rū Virgī. z. Cōcurrūt heret pede pes desuscq̄ uiro uir p pedi. ait Serui. & in eodē. Forte ratis celli cōiuncta crepidine saxi. Expositis stabat scalis & ponte parato, p datiuo crepidine. ait Serui. Est autē crepido abrupti saxi altitudo. Salu. Multi q de castris pcesserāt amicū aliq̄, ps hospitē, aut cognatū reperiebāt, p multorū uideri pōt positū. Item. Oīs q uenit ad me nō enīciā foras, p omnē. illā. In cōuertēdo dñs &c. ostēdemuse ē. latinā, nec esse antiptosin. Fortiora horū p his, maior horū p his &c. Cuius humilitatē dñs respiciēs uirgo cōcepit, p dño respiciēte. Oēs dicte orōnes sunt uitāde oratori & poetę in opuscul & eplis, atq̄ quidiāno sermone, de illis, sermonē quē audistis &c. dictū est. Est antiptosis qdā adeo ab oratoribus poetisq̄ usurpata, ut elegans habeat, ne dū latina. ut actūs id genus, p gto eius generis, oē genus, p oīs generis qd rarius est. ff. de fun. o instructo lege q̄sitū sus pelle fūcarius & ceteros id genus seruo. Fel. li. xviiij. Aristotelis libri sunt oē genus elegatię referri. Audite Gelliū elegatię cōtēptores qui uos falso aristotelicos noīatis, qbus ab Aristotele nihil magis abhorret. Cressa genus poeticū est ut dicemus. Itē qd, p in q̄, nihil p in nullo, oībus licet uti, ut pēdeo animi, p aīo, & alia post dicēda, nisi exp̄se se dici uetuerō, dicūt ab anti. i. p & ptosis casus, ut cū Mācinello Badius docuit p. o. i. o magnū & longū, ideo pduxī Tydei p tydeos, dñs scilicet græcus, p gto latīno in secūda passim ait Seruius &c.

E ḡ